

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Josefa Růžičky a soudkyň JUDr. Věry Skalické a JUDr. Ireny Vitovské ve věci

žalobce: **H.H.**, narozený XXXXX
bytem XXXXX
zastoupený advokátem JUDr. Petrem Procházkou
sídlem nám. Svobody 777/12, 602 00 Brno

proti
žalované: **XXXXX**, IČO XXXXX
sídlem XXXXX

o zaplacení 7.020.000 Kč s příslušenstvím

o odvolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 7. 9. 2023, č. j. 16 C 189/2015 - 378

takto:

- I. Rozsudek soudu I. stupně **se potvrzuje.**
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje: Lýdie Jelínková Podzimková

Odůvodnění:

1. Městský soud v Brně jako soud I. stupně zamítl v záhlaví označeným rozsudkem žalobu o zaplacení částky 7.020.000 Kč se specifikovaným příslušenstvím (výrok I.) a žalovanému nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.).
2. Soud I. stupně po provedeném dokazování žalobu zamítl. V první řadě řešil zásadní otázku určení právního předpisu pro posouzení žalovaného nároku, tedy zda se užije ustanovení zákona č. 89/2012 Sb. dle návrhu původních žalobců či ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., na které odkazovala žalovaná. Dle ust. § 3028 odst. 3 a § 3079 odst. 1 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. v platném znění, soud dovodil, že věc je třeba posuzovat podle dosavadních předpisů, tedy dle občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť ke škodní události došlo před 1. 1. 2014. Výjimku v oblasti náhrady újmy pak s ohledem na obecné zásady zákazu retroaktivity představuje pouze ust. § 3079 odst. 2 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. umožňující přiznat poškozenému náhradu nemajetkové újmy, i když je jinak pro posouzení konkrétní věci rozhodným právem předchozí právní úprava. První podmínkou pro použití pozdějšího předpisu podle ust. § 3079 odst. 2 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. v platném znění je, že soud nerozhodl (pravomocně) o náhradě škody ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. k 1. 1. 2014, druhou podmínkou je návrh poškozeného, aby byla podle tohoto zákona přiznána i náhrada nemajetkové újmy. Obě tyto podmínky byly v daném případě splněny, neboť původní žalobci (H.H., M.B.) takovýto návrh učinili v průběhu řízení, které nebylo v době nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb. skončeno. Třetí podmínkou je existence mimořádných důvodů hodných zvláštního zřetele, kdy setrvání na dosavadní úpravě by ve výsledku znamenalo rozpor s dobrými mravy vedoucí ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění. Soud po provedeném, poměrně obsáhlém dokazování shrnul, že před tragickou událostí, při níž zemřela matka žalobce, vykazovala rodina zemřelé standardní rodinné vztahy nikterak nevybočující z obvyklých rodinných, sociálních, zdravotních či ekonomických vazeb v rámci rodiny, nebylo prokázáno, že by některý z členů rodiny byl finančně, sociálně, majetkově či podobně odkázán na dalšího člena rodiny a pokud se tyto osoby vzájemně navštěvovaly, popřípadě spolu vedly společnou domácnost, tak tato vazba nevykazovala jiné znaky než znaky standardních rodinných vztahů. Ačkoliv není pochyb o protiprávnosti a společensky neakceptovatelném počínání žalované, nelze to považovat za mimořádný důvod hodný zvláštního zřetele ve smyslu ust. § 3079 občanského zákoníku. Soud se neztotožnil s názorem žalobce, že v daném případě jednorázové odškodnění ve smyslu § 444 odst. 3 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. je nedostatečnou satisfakcí za vzniklou újmu na osobnostních právech, když jde o případ mimořádné závažnosti, odůvodňující přiznání další satisfakce podle ustanovení na ochranu osobnosti. Podle ustálené soudní praxe lze přiznat postižené fyzické osobě ve smyslu ust. § 13 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb. peněžité zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobního práva na soukromý a rodinný život v důsledku usmrcení osoby blízké. Soud shrnul, že usmrcením matky žalobce došlo k neoprávněnému zásahu do jeho soukromí chráněného ust. § 11 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., jehož součástí je i rodinný život zahrnující vztahy mezi blízkými příbuznými, sociální a morální vztahy, včetně udržování a rozvíjení vzájemných vztahů. Vlastní zásah je však nutno hodnotit vždy objektivně s přihlédnutím ke konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu došlo, jakož i k osobě postižené fyzické osoby. O snížení důstojnosti postižené fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře půjde pouze tam, kde za konkrétní situace, ze které k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo, jakož i s přihlédnutím k dotčené fyzické osobě, lze spolehlivě dovodit, že by nastalou újmu vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku spočívajícího ve snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti pocítovala jako závažnou zpravidla každá fyzická osoba, nacházející se na místě a v postavení postižené fyzické osoby. Provedeným dokazování nebylo shledáno, že by žalobcem tvrzená snížená důstojnost či vážnost ve společnosti nastala, neboť žalobce nebyl

v době rozhodné osobou, která byla společensky činná (umělec, politik, vědec apod.). Proto nemohlo v daném případě dojít ke snížení jeho důstojnosti či vážnosti ve společnosti. Pokud se týká samotné dopravní nehody ze dne 16. 5. 2013, tak ani při této soud neshledal existenci mimořádných důvodů hodných zvláštního zřetele, neboť v průběhu řízení nebylo ani tvrzeno ani prokázáno, že by škůdce způsobil škodu úmyslně z důvodu ničit, ublížit nebo z jiné pohnuty zvláště zavrženíhodné, za kterou lze považovat takovou pohnutku, která je v příkrém rozporu s morálkou občanského soužití a svědčí zpravidla o morální bezcitnosti, zvrhlosti a bezohledném sobectví, o pohrdavém postoji k základním lidským hodnotám, zejména k lidskému životu. Soud uzavřel, že nároky žalobce i M.B. plynoucí z ust. § 444 odst. 3 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. byly žalovaným v červnu roku 2014 uspokojeny výplatou částky celkem 507.952 Kč. Pokud se týká původní žalobkyně M.B., ani u ní soud neshledal existenci mimořádných důvodů hodných zvláštního zřetele pro přiznání nemajetkové újmy ve smyslu ust. § 3079 odst. 2 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. M.B., která pobývala v domově pro seniory pravděpodobně od roku 2008 si na úmrtí dcery nepamatovala, k předmětu sporu či navržené částce nebyla schopna se vůbec vyjádřit a její zdravotní stav nenaznal v souvislosti s úmrtím její dcery žádných změn. Vztah mezi zemřelou J.H. a její matkou, jakož i synem zemřelé, vykazoval standardně kvalitní rodinné vztahy, jež nenesly známky vybočení, ať již v pozitivním či negativním slova smyslu.

3. Výrok o náhradě nákladů řízení soud odůvodnil ust. § 142 odst. 1 o. s. ř., kdy plně úspěšné žalované ničeho nepřiznal, neboť tato se svého nároku výslovně vzdala.
4. Proti shora uvedenému rozsudku soudu I. stupně žalobce podal obsáhlé odvolání a navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil tak, že žalobci se přiznává nemajetková újma ve výši 7.020.000 Kč s příslušenstvím a náhrada nákladů řízení. Žalovaný se závěry citovanými v odůvodnění napadeného rozsudku soudu I. stupně nesouhlasí. Co se týče vztahu mezi ním a jeho zesnulou matkou, resp. dcerou M.B., došlo ke zpřetrhání rodinných vazeb. V době úmrtí byla oběť aktivní, zdravá, vedla domácnost, pečovala o zemřelou žalobkyni, zároveň žila ve společné domácnosti s žalobcem a je pravděpodobné, že jejich rodinný vřelý vztah by se i nadále rozvíjel a uspokojoval je. Náhlým, neočekávaným tragickým ukončením tohoto vztahu, ztrátou blízké osoby bylo i nenapravitelně poznamenáno jejich právo na rodinný život a naplňování osobnosti pozůstalého žalobce, čímž mu byla vzhledem ke vzájemným úzkým a pevným sociálním, morálním, citovým a kulturním vazbám způsobena natolik vážná nemateriální újma pro rozvíjení a naplňování jeho osobnosti, jenž snižuje jeho důstojnost a vážnost ve společnosti. Nálezací soud nesprávně vyhodnotil žalobcem tvrzené mimořádné vztahy mezi ním a zesnulou, nevycházel dostatečně z jednotlivých okolností konkrétního případu, nehodnotil další mimořádné okolnosti v rámci celého případu a při posouzení míry dotčení jeho osobnostních práv. Už vůbec se nálezací soud nezabýval naplněním cíle zákonodárce nejen ohledně účinné funkce satisfakční, ale i neméně důležité funkce preventivní, aby tím tak správně zohlednil zejména způsob a příčiny úmrtí oběti. Způsob smrti nelze v žádném případě posuzovat jako běžnou událost s běžnými následky. Trauma pozůstalých mělo být soudem zohledněno. Žalobce má za to, že to, jak se dopravní nehoda odehrála, zasahuje lidské citění každého průměrného člověka a každým by bylo vnímáno jako zcela mimořádná až nepředstavitelná událost zakládající značné utrpení zesulé, které ve svém důsledku ve stejné míře dopadá i na žalobce. Pitevní zpráva, fotodokumentace a zejména záznam z pouliční kamery prokazují, že smrt byla natolik brutální, že tuto nelze vnímat jinak než jako mimořádnou. To celé umocňuje skutečnost, že jak žalobce, tak i zemřelá M.B. nebyli schopni do dnešního dne zmíněný záznam z kamery zhlédnout, neboť jen zmínka o způsobu úmrtí u nich vyvolávala a u žalobce stále vyvolává extrémně nepříjemné pocity. Podle Nejvyššího soudu výši přiznané částky je třeba posuzovat ve světle dosavadní judikaturní praxe a zachování její kontinuity. Tedy pro skupinu citově nejblíže spjatých osob, jakými jsou rodiče, děti a manželé, přiznávat vyšší částky než pro osoby od nich odlišné a částky důsledně a náležitě

modifikovat na základě okolností konkrétního případu. Soud tedy měl zhodnotit nejen tvrzené, ale dle názoru žalobce i prokázané mimořádné vztahy mezi původními žalobci a zesnulou, ale měl vyjít i z jednotlivých okolností konkrétního případu a zhodnotit i další mimořádné okolnosti při posouzení míry dotčení osobnostních práv původních žalobců, zejména způsob úmrtí oběti a dále pak, zda je naplněn cíl zákona ohledně účinné a funkční satisfakce. Soud náležitě a komplexně nezhodnotil všechny rozhodné okolnosti pro přiznání náhrady nemajetkové újmy v penězích tak, jak to vyžaduje judikatura Nejvyššího soudu, a proto nelze v dotčeném rozsahu rozsudek soudu I. stupně považovat za správný. Žalobci prokázali svůj tvrzený vztah k zemřelé a k sobě navzájem. Byla zcela nesporně prokázána vysoká a široká intenzita vztahů obou žalobců se zemřelou J.H. a všech tří navzájem. Zemřelá byla v příbuzenské přímé řadě prostředním článkem, který propojoval linii předků a linii potomků v této na členy velmi úzké tříčlenné rodině. V takto malé skupině je ztráta především nečekaná, velmi vážnou a nenahraditelnou ztrátou, neboť není, kdo by funkci zemřelého člena nahradil. Intenzita vztahů mezi žalobci a zemřelou byla nadstandardně vysoká a jednotliví členové v podstatě z velké části žili jen pro rodinu, resp. jeden pro druhého. Z důvodů absence dalších blízkých rodinných příbuzných si vytvořili mezi sebou silný vztah s mimořádnou mírou sdílení každodenních záležitostí a vnitřního života jednotlivých jejích členů. Oba žalobci byli postiženi psychickou bolestí způsobenou náhlou neočekávanou ztrátou nejbližšího člověka v jejich rodině, oba prokázali, že díky psychické bolesti způsobené smrtí J.H. byli nuceni vyhledat lékařskou pomoc, neboť jejich bolest byla stěžejně nesitelná a mimořádně omezující prožívání života obou žalobců. Tato psychická bolest vygradovala do takové míry duševního onemocnění, že bylo nutno přistoupit k pomoci užívání psychofarmak, která je žalobce až doposud nucen užívat.

5. Žalovaná ve vyjádření k odvolání žalobce uvedla, že se plně ztotožňuje s rozhodnutím soudu ve věci samé, který vycházel z veškerých předložených listinných důkazů, výsledků svědků, výslechu účastníků řízení a náležitě se vypořádal s uvedenou problematikou. Žalobce v odvolání neuvádí žádné nové skutečnosti, všechny argumenty a vylíčení uvedené v odvolání již zazněly v řízení před soudem I. stupně. Soud I. stupně po provedení rozsáhlého dokazování nezjistil žádné rozhodné skutečnosti svědčící o tom, že by žalobcem tvrzená snížená důstojnost či vážnost ve společnosti nastala, neboť žalobce nebyl v době rozhodné osobou, která byla společensky činná. Proto v daném případě nemohlo dojít ke snížení jeho důstojnosti či vážnosti ve společnosti. Soud rovněž neshledal existenci mimořádných důvodů hodných zvláštního zřetele i ve vztahu k vlastní dopravní nehodě ze dne 16. 5. 2013, neboť v průběhu řízení nebylo ani tvrzeno ani prokázáno, že by škůdce způsobil škodu z důvodu ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvlášť zavřehodné. Dne 16. 5. 2013, kdy došlo k dopravní nehodě, došlo k selhání jedince - řidiče trolejbusu MHD, zaměstnance žalované, který byl za toto své jednání pravomocně odsouzen. V rámci dokazování soud I. stupně shledal, že vztahy mezi původními žalobci a zemřelou byly standardními rodinnými vztahy, které nikterak nevybočovaly z obvyklých rodinných, sociálních, zdravotních či ekonomických vazeb v rámci rodiny. Žalovaná se vzdala práva na náhradu nákladů odvolacího řízení.
6. Krajský soud v Brně jako soud odvolací, na základě přípustného odvolání (§ 201, § 202 odst. 1 o.s.ř.), které bylo podáno včas (§ 204 odst. 1 o.s.ř.) a se všemi náležitostmi (§ 205 odst. 1 o.s.ř.), přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně v rozsahu napadeném opravným prostředkem, stejně jako řízení jeho vydání předcházející a dospěl k závěru, že odvolání žalobce není důvodné.
7. Ze spisu soudu I. stupně sp. zn. 16 C 189/2015 odvolací soud zjistil, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 15. 9. 2021, č. j. 44 Co 167/2019 – 259 byl zrušen rozsudek soudu I. stupně ze dne 7. 2. 2019, č. j. 16 C 189/2015 – 215 ve znění usnesení téhož soudu ze dne 17. 2. 2021, č. j. 16 C 189/2015 – 239 s odůvodněním, že ačkoliv soud I. stupně v bodě 11 odůvodnění tohoto rozsudku cituje nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS

16/2024, jenž v minulosti připustil rozšíření možností odškodnění sekundárních obětí usmrcení osoby blízké i nad rámec citovaného § 444 odst. 3 občanského zákoníku v režimu ochrany osobnosti podle § 11 občanského zákoníku v případech, kdy by se zadostiučinění poskytnuté v režimu prvně citovaného zákonného ustanovení jevílo jako nedostatečné, z pohledu uvedeného ust. § 11 občanského zákoníku k posouzení žalovaného nároku nepřistoupil a bez dalšího se spokojil s konstatováním, že nárok žalobců byl žalovanou již v červnu roku 2014 uspokojen. S přihlédnutím k citované judikatuře Ústavního soudu považuje odvolací soud uvedené právní posouzení soudu I. stupně za nesprávné, neboť se jeho odůvodnění s nemožností aplikace citovaného § 11 občanského zákoníku na posuzovaný případ, kterou soud I. stupně fakticky nepřipustil, výslovně nevypovídá tak, aby bylo zřejmé, na základě jakých úvah ke svému prvnímu závěru dospěl. Ve smyslu § 3079 občanského zákoníku soud prvního stupně v rámci dokazování zaměřil svoji pozornost, toliko ke zjištění, zda jsou v daném případě dány mimořádné důvody hodné zvláštního zřetele přiznat žalobcům i náhradu nemajetkové újmy podle uvedeného zákona č. 89/2012 Sb. a po zhodnocení této otázky přistoupil k aplikaci § 444 odst. 3 občanského zákoníku. Soud prvního stupně sice učinil v rámci posouzení uvedené právní otázky závěr, že vztahy mezi žalobci a zemřelou byly standardními rodinnými vztahy, nikterak nevybočujícími z obvyklých rodinných, sociálních, zdravotních či ekonomických vazeb v rámci rodiny. Skutková zjištění a závěry k povaze vztahu mezi zemřelou a žalobci a) a b) jako pozůstalými osobami blízkými však nikterak nepodrobil (alespoň dle obsahu písemného odůvodnění rozsudku) hodnocení z hlediska možnosti případného dalšího odškodnění nad rámec § 444 odst. 3 občanského zákoníku dle citovaného § 11 občanského zákoníku, které judikatura ve vymezených případech připustila a kterého se žalobci v řízení domáhali, byť v režimu zákona č. 89/2012 Sb. Podle názoru odvolacího soudu závěr, podle něhož posuzovaný nárok nesplňuje kritéria § 3079 občanského zákoníku, pro upřednostnění občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. automaticky nevylučuje možnost aplikace § 11 zákona č. 40/1964 Sb. Tuto možnost pak nevylučuje ani okolnost, že žalobci přiznání satisfakce nad rámec poskytnuté paušální náhrady podle § 444 odst. 3 občanského zákoníku cestou § 11 občanského zákoníku sami s ohledem na jejich subjektivní přesvědčení, že nárok je třeba posuzovat v režimu zákona č. 89/2012 Sb., v řízení výslovně nenavrhli, když otázka (správného) právního posouzení nároku je kompetencí nalézacího soudu. Soud prvního stupně tedy měl po vyjasnění otázky aplikace relevantní právní úpravy na posuzovaný případ žalobní tvrzení a výsledky provedení dokazování hodnotit též z pohledu možnosti dalšího odškodnění žalobců podle § 11 občanského zákoníku. Současně nelze pominout, že ani skutkový závěr ohledně standardních rodinných vztahů mezi žalobci a zemřelou učiněný soudem prvního stupně pro účely posouzení možnosti aplikace § 3079 občanského zákoníku nemůže obstát, odůvodnil-li jej toliko obecným odkazem na výsledky účastníků a svědků, aniž by osoby vyslechnutých svědků konkrétně označil a uvedl konkrétní skutková zjištění, k nimž výsledkem jednotlivých uvedených osob dospěl. Odůvodnění skutkových závěrů bez jakéhokoli uvedení jednotlivých konkrétních zjištění a jejich zhodnocení samostatně a v jejich souhrnu nelze následně podrobit odvolacímu přezkumu. V daném případě se pak jedná o naplnění odvolacího důvodu podle § 205 odst. 1 písm. b) o. s. ř. pro nepřezkoumatelnost, tj. že řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí věci, tedy důvod, jímž je povinen se odvolací soud zabývat, i když není účastníky výslovně namítán.

8. Podle § 3079 odst. 1 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. v platném znění, právo na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se posuzuje podle dosavadních právních předpisů.
9. Podle § 3079 odst. 2 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. v platném znění, nerozhodl-li soud ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona o náhradě škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, může

na návrh poškozeného člověka, jsou-li pro to mimořádné důvody hodné zvláštního zřetele (§ 2 odst. 3), přiznat poškozenému i náhradu nemajetkové újmy podle tohoto zákona.

10. Podle § 11 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. ve znění do 31. 12. 2013, fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.
11. Odvolací soud v novém řízení po přezkoumání napadeného rozhodnutí a řízení jeho vydání předcházející shledal, že soud I. stupně v návaznosti na závěry Krajského soudu v Brně v usnesení ze dne 15. 9. 2021, č. j. 44 Co 167/2019 – 259 provedl obsáhlé a podrobné dokazování a opět dospěl k závěru, že podaná žaloba není důvodná. Soud I. stupně se znovu podrobně zabýval námitkami obou původních žalobců a v odůvodnění napadeného rozsudku logicky a správně uvedl, co a z jakých důkazů, které hodnotil, má za prokázáno. Tento postup soudu I. stupně má odvolací soud za správný, nemá vůči němu připomínek a pro stručnost na část odůvodnění v bodech 26 – 29, 31 a 32, v níž se dostatečně vypořádává s právním posouzením důvodnosti či nedůvodnosti nároku původních žalobců v režimu občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. i občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. (§ 3079), odkazuje. Škodnou událostí byla v dané věci dopravní nehoda, jejíž viník byl sice trestně odsouzen, ale jeho jednání nebylo vedeno úmyslem ničit, či ublížit matce žalobce ani jinou zvlášť zavrženíhodnou pohnutkou, tj. morální bezcitnost, zvrhlost, bezohledné sobectví, pohrdavý postoj k základním lidským hodnotám, zejména k lidskému životu. Uplatněnou námitku promlčení žalovaného nároku posoudil soud I. stupně správně s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 3377/2018, 25 Cdo 1965/2013). Napadený rozsudek byl proto jako věcně správný potvrzen dle § 219 o. s. ř.
12. O náhradě nákladů odvolacího řízení rozhodl odvolací soud tak, že žádnému z účastníků právo na jeho náhradu nepřiznal, neboť žalobce v řízení úspěšný nebyl a žalovaná se práva na jejich náhradu vzdala.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je dovolání přípustné ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení jeho písemného vyhotovení k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím Městského soudu v Brně, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak, přičemž přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (§ 239 o. s. ř.).

Brno 30. dubna 2024

JUDr. Josef Růžička v. r.
předseda senátu